

Examenverslag van bedrijfseconomie vwo, eerste tijdvak 2021

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag: *In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?*

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het deel 'Samenlevingsvormen' uit de uitleg 'Financiële zelfredzaamheid' gebruiken. Hierin is het verschil tussen trouwen in beperkte gemeenschap van goederen en trouwen onder huwelijkse voorwaarden behandeld. Deze informatie kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden, kon je het stappenplan 'Meerdere stortingen/opnames' uit de uitleg 'Interest' gebruiken. Hierin is besproken hoe je de gegeven somformule in kon vullen. Op de cursus heb je hier ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld met opgaven 215 en 216.
	3	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden, kon je het stappenplan uit het stukje 'Schenken & erven' uit de uitleg 'Financiële zelfredzaamheid' gebruiken. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld met opgave 122.
2	4	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Schenken & erven' uit de uitleg 'Financiële zelfredzaamheid' is behandeld wat de drie manieren van het aanvaarden van een erfenis zijn. Daarbij zijn ook de betekenissen van deze drie manieren behandeld, die je kon gebruiken om de vraag te beantwoorden.
	5	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden, kon je het 'Stappenplan SWOT-analyse' uit de uitleg 'Ondernemen & marketing' gebruiken. Je hebt hier tijdens de cursus mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld met vraag 379 of 388.
	6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je gebruik maken van het 'Stappenplan examensom', waarin het belang van het markeren van het woordje 'per' is besproken. Aan dit woordje kon je zien dat je het antwoord nog moest delen door 7 om op het aantal klanten per dag uit te komen. Daarnaast is in dezelfde uitleg het belang van het nauwkeurig markeren van het einddoel behandeld. Hieraan kon je zien hoe je het antwoord af moest ronden.
	7	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Deze vraag kon je beantwoorden door je algemene redeneervaardigheden te gebruiken. Het kon hierbij helpen om 'Informatiebron 2' nauwkeurig te lezen. Hierin stond bijvoorbeeld dat het marktonderzoek keek naar de bereidheid om 'een sapbar' te bezoeken. Er stond niet specifiek 'de sapbar van Lucy'.
	8	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Met behulp van de uitleg 'Balans & beoordelen' kon je antwoord geven op deze vraag. In die uitleg is behandeld wat alle balansposten betekenen en aan welke zijde van de balans ze horen te staan. Ook is in die uitleg behandeld dat de debetzijde in totaal altijd even groot moet zijn als de creditzijde. Dit kon je met de sluitpost 'Rekening-courantkrediet' voor elkaar krijgen. De definitie van het woord 'sluitpost' kon je vinden in een woordenboek. Verder was het belangrijk om nauwkeurig 'Informatiebron 4' door te lezen, zodat je de juiste getallen kon noteren op de balans. Dit kon je bedenken door het einddoel van de vraag te markeren, zoals besproken is in het 'Stappenplan examensom'.

	9	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het 'Stappenplan examensom' is het belang van het markeren van het einddoel in de vraag besproken. Je kon de informatiebronnen scannen op woorden uit je einddoel, zoals 'privé-opnames'. Zo kon je de benodigde informatie vinden om de vraag te beantwoorden.
	10	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Tijdens de uitleg 'Rechtsvormen' is behandeld dat de eigenaar van een eenmanszaak wel hoofdelijk aansprakelijk is voor schulden van de onderneming, en een besloten vennootschap niet. Hierbij is ook nadruk gelegd op het begrip 'hoofdelijke/privé aansprakelijkheid'. De extra denkstap die je kon zetten, was het bedenken dat dit zorgt voor een lager risico voor de bank bij een faillissement.
	11	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Personeelsbeleid' is bij het kopje 'Loonkosten' besproken hoe je de (constante) personeelskosten kon berekenen. Hiermee kon je bij deze opgave het eerste punt scoren. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld met opgave 1. Je kon hier ook het stappenplan 'Rekenen met annuïteiten' gebruiken uit de uitleg 'Lenen/Hypotheken' om de interest van de hypothecaire lening te berekenen. Hiermee kon je bij deze opgave het tweede punt scoren. Ten slotte is tijdens de cursus is in de uitleg 'Waardering/Resultaat/Financiële verslaggeving' de formule behandeld om de afschrijving per jaar te berekenen. Deze formule kon je hier gebruiken om de afschrijvingskosten te berekenen en het laatste punt te scoren.
	12	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Door in vraag 6 het woordje 'per' te markeren (zoals is besproken in het 'Stappenplan examensom'), kon je zien dat je het aantal klanten nog moest vermenigvuldigen met het aantal werkdagen per jaar. Op deze manier kon je de omzet bepalen. In het stukje 'Prijzen' uit de uitleg 'Resultaat/Omzet & kosten' staat als examentip dat na de woorden 'van de' altijd de 100% komt. Dit kon je gebruiken om de inkoopwaarde van de omzet en de variabele personeelskosten te berekenen. Hierdoor kon je bij deze opgave het eerste punt scoren. De overige punten kon je scoren met behulp van de begrippen 'EBITDA' en 'EBIT'. Deze zijn op de cursus behandeld in de uitleggen 'Balans en beoordelen' en 'Resultaat/Omzet & kosten'. In die uitleggen zijn ook formules behandeld om deze begrippen uit te rekenen. Daarbij was ook besproken dat bij de berekening van de constante kosten die relevant zijn voor de EBITDA, je geen rekening hoeft te houden met afschrijving en interest. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld met opgave 24.
	13	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opdracht had je jouw eigen antwoorden van opdracht 9, 11 en 12 nodig. In het 'Stappenplan examensom' is besproken dat het van belang is om woorden uit je einddoel ook te markeren in je eigen antwoorden. Om het laatste punt te scoren moest je ook een conclusie trekken, zoals besproken is in de laatste stap van het 'Stappenplan examensom'.
3	14	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Bij deze opgave had je de betekenis nodig van een 'kans' (Opportunity) en een 'bedreiging' (Threat). Deze begrippen zijn beide behandeld in het stukje 'SWOT-analyse' uit de uitleg 'Ondernemen & marketing'. In deze uitleg zijn ook een aantal voorbeelden bij deze begrippen besproken. De extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat social media lagere reclamekosten hebben dan tv en bioscopen.
	15	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Vermogen/Aandelen' is de formule voor het aantal geplaatste aandelen gegeven. Deze formule kon je hier gebruiken om de vraag te beantwoorden.

	16	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Hoe je het agio op een obligatie berekent is niet voorgekomen op de cursus, omdat dit grotebakstof is. Je kon bij deze opgave wel de formule voor de emissiekoers van een aandeel uit de uitleg 'Vermogen/Aandelen' gebruiken om het agio per obligatie te berekenen. Als extra denkstap kon je bedenken dat die formule ook geldt voor obligaties, en dus niet alleen voor aandelen.
		1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Algemene lees- en rekenvaardigheden. Door nauwkeurig de opsomming boven de vraag en de balans op de vorige pagina te lezen, kon je berekenen met hoeveel geld de post 'Bank' toenam.
		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Tijdens de cursus is niet besproken dat een obligatielening (net als het aandelenkapitaal) altijd tegen nominale waarde op de balans staat, omdat dit grotebakstof is. Je kon dit beredeneren door de totale verandering aan de debetzijde te vergelijken met de totale verandering aan de creditzijde. Deze veranderingen moesten namelijk gelijk zijn.
		1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Algemene lees- en rekenvaardigheden. Door nauwkeurig de opsomming boven de vraag en de balans op de vorige pagina te lezen, kon je berekenen met hoeveel geld de post 'Bedrijfspan' toenam.
	17	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Vermogen/Obligaties' is als examentip behandeld dat je een converteerbare obligatie alleen omwisselt als de conversiekoers lager is dan de beurskoers. Met deze tip kon je bij deze vraag het eerste punt scoren.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Vermogen/Obligaties' is behandeld dat de conversiekoers de waarde is die je moet inleveren bij conversie om één aandeel te krijgen. De extra denkstap die je hier kon zetten, was bedenken dat het goedkoper is om een aandeel op de beurs te kopen, als de beurskoers kleiner is dan de conversiekoers.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je de uitleg 'Balans & beoordelen' gebruiken. Hierin is behandeld dat de debetzijde van de balans altijd even groot is als de creditzijde. Door te berekenen met hoeveel geld de balansposten 'Converteerbare obligaties', 'Geplaatst aandelenkapitaal' en 'Bank' gingen stijgen of dalen, kon je vervolgens berekenen met welk bedrag de agioreserve ging stijgen. De agioreserve zorgde er dan voor dat de debetzijde met hetzelfde bedrag steeg als de creditzijde.
4	19	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Ondernemen & marketing' zijn de 4 P's van de marketingmix aan bod gekomen. Hierin is behandeld dat 'plaats' over de distributie gaat, wat je kon gebruiken om deze vraag te beantwoorden.
	20	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor deze vraag was het verschil tussen de 'winst- en verliesrekening' en het 'liquiditeitsoverzicht' belangrijk. Dit verschil is besproken in de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Hierin is behandeld dat opbrengsten en kosten (op de 'winst- en verliesrekening') altijd exclusief btw zijn en ontvangsten en uitgaven (op het 'liquiditeitsoverzicht') altijd inclusief btw zijn. Daarnaast is aan het einde van die uitleg besproken hoe je de ontvangsten uit verkopen kan berekenen, door gebruik te maken van de gegeven krediettermijn. Je hebt met dit soort opgaven kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld met opgave 163 en 164. Tot slot was het belangrijk dat je de 'x €1.000' bovenaan de tabel met financiële feiten niet vergat. In het 'Stappenplan examensom' is besproken dat je dit altijd moet markeren.
		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Tijdens de cursus is niet besproken dat een voorziening geen uitgave is, aangezien dit grotebakstof is. Aan het woordje 'betaald' had je kunnen beredeneren dat het onderhoud door de schilder wél een uitgave betrof.

	21	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Bij deze vraag kon je de uitleg 'Winstverdeling' gebruiken. In die uitleg is besproken dat er door het toevoegen van geld aan reserves en het uitgeven van stockdividend geen geld uit de onderneming weg vloeit. Hierdoor zorgen deze twee gebeurtenissen niet voor een verandering op het 'liquiditeitsoverzicht'. Hoe je de vennootschapsbelasting en het cashdividend berekend is ook besproken in de uitleg 'Winstverdeling'. Je hebt hier ook mee kunnen oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld met opgave 283. Daarnaast kon je de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken om te weten dat er niks verandert op de 'winst- en verliesrekening'. In die uitleg is namelijk behandeld dat je het resultaat kan berekenen met behulp van de 'winst- en verliesrekening' (opbrengsten - kosten). De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat de verdeling van het resultaat dus geen invloed meer heeft op de 'winst- en verliesrekening'.
5	22	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Welke instellingen toezicht houden op de financiële markten is op de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
	23	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Vermogen/'Aandelen' is besproken dat een lage volatiliteit betekent dat de aandeelkoersen stabiel zijn. Met deze informatie kon je hier het eerste punt scoren.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Vermogen/'Aandelen' en 'Winstverdeling' is besproken dat de beloning voor het kopen van aandelen een stukje van de winst van het bedrijf is. Daarnaast is besproken dat de prijs die je betaalt voor een aandeel de (beurs)koers is. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat een 'relatief goedkoop' aandeel dus een relatief lage koers en een hoge winst moet hebben.
	24	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Vermogen/Aandelen' en 'Winstverdeling' is besproken dat de beloning voor het kopen van aandelen en stukje van de winst van het bedrijf is ('dividend'). Daarnaast is in de uitleg 'Rechtsvormen' besproken dat aandeelhouders van een bedrijf zeggenschap hebben in de 'Algemene Vergadering van Aandeelhouders' (AVA). Tot slot is in het stukje 'Opties' uit de uitleg 'Vermogen/Aandelen' behandeld dat een optie het recht is om een aandeel te kopen of te verkopen. Ook is daar besproken dat je bij een optie dus nog niet per se eigenaar hoeft te zijn van het onderliggende aandeel. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat je als houder van opties dus geen recht hebt op dividend en zeggenschap.
	25	1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het stukje 'Opties' uit de uitleg 'Vermogen/Aandelen' is besproken dat je tijdens de gehele looptijd van een put-optie (dus tot aan de afloopdatum) van je recht om te verkopen gebruik kan maken. Daarnaast is ook besproken dat je dit recht gebruikt als de beurskoers kleiner wordt dan de uitoefenprijs. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat hoe langer deze looptijd duurt, hoe groter de kans is dat de beurskoers een keer daalt tot onder de uitoefenprijs.
	26	5	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave moest je nauwkeurig 'Informatiebron 7' en de voetnoten lezen, wat je kon doen aan de hand van het 'Stappenplan examensom'. In het stukje 'Prijs' uit de uitleg 'Resultaat/'Omzet & kosten' staat als examentip dat na de woorden 'van de' altijd de 100% komt. Hieraan kon je bij deze opgave herkennen dat je de gemiddelde beurskoers in 2021 moest berekenen. Dit kon je gebruiken om de eerste twee punten te scoren. In het stukje 'Opties' uit de uitleg 'Vermogen/Aandelen' is een formule behandeld voor het rendement bij een put-optie. Daarnaast is besproken wanneer je dit recht gebruikt. Deze informatie en die formule kon je gebruiken om de laatste drie punten te scoren.

	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Vermogen/Aandelen' is besproken dat het kopen van opties minder risicovol is dan het kopen van aandelen zelf. Het kon hier helpen om nauwkeurig je einddoel in de vraag te markeren en de legenda in 'Informatiebron 8' te lezen (zoals is besproken in het 'Stappenplan examensom'). Hiermee kon je in de grafiek zien dat bij het kopen van aandelen zowel de winst als het verlies groter is dan bij het kopen van opties.
	28	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Personeelsbeleid' is besproken dat een nul-urencontract flexibeler is dan een contract voor onbepaalde tijd. De extra denkstappen die je hier zelf kon zetten, was als eerste bedenken dat werknemers met een nul-urencontract niet doorbetaald worden als er geen werk is. Als tweede kon je bedenken dat ze door dit gebrek aan zekerheid ook minder loyaal kunnen zijn aan de werkgever.
	29	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Algemene kennis en beredeneervaardigheden. Om deze vraag te beantwoorden kon je denken aan hoe de kosten bij andere opgaves die je geoefend hebt werden berekend.
	30	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het 'Stappenplan examensom' gebruiken. Hierin is behandeld dat het van belang is om nauwkeurig het einddoel en het woord 'per' in de vraag te markeren. Op deze manier kon je in de tekst vinden dat je voor het uurtarief de loonkosten van een schilder én van een opzichter nodig had. Aan het woordje 'per' in de vraag kon je beredeneren dat je beide loonkosten voor één schilder moest berekenen.
	31	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hier kon je het stukje 'Prijs' gebruiken uit de uitleg 'Resultaat/Omzet & kosten'. In die uitleg is besproken hoe je de verkoopprijs van een product of dienst kan berekenen. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 59. Je had hier ook je eigen antwoord van de vorige vraag nodig. In het 'Stappenplan examensom' is besproken dat het van belang is om woorden uit je einddoel ook te markeren in je eigen antwoorden. Tot slot had je aan de woorden 'van het' kunnen zien dat de offerteprijs exclusief btw de 100% is, en de kostprijs dus 80% (zoals ook in het stukje 'Prijs' uit de uitleg staat).
		72		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	5	7%
II	49	68%
III	13	18%
IV	5	7%
	72	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 93% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.